

AR FALZ

Niv. 4 - 1958

Miz Kerzu

20me bloavez

Tanguy MALEMANCHE

GURVAN

AR

MARHEG

ESTRANJOUR

(Tri bennad)

Oberenn al Leonou-Skol Brezoneg

Ar Falz - Brest

Oberou Tanguy Malemanche

1. — Peziou-c'hoari :

- Marvaill an Ene Naounek, 1904.
- Gurvan ar Marc'hék estrañjour, « Mister ennañ tri Dervez hag ar Beurbadelez », 1923 (mouplet gand an oberour en e di a g-Kromhent, — Courbevoie).
- Ar Baganiz, — pez-c'hoari e tri arrest, — 1931.
- Gwreg an Toer, — drama en eun arrest, — 1942.
- An Antekrist, — tri arrest, — 1950.
- Adembannet eo bet « Gurvan », e 1958-59 (1).
- Salaun ar Foll a zo bet embannet 6 pajenn anezhañ nemedenken beteg bremañ (e 1943).
- An Intañvez Arzur a zo chomet diembann (2).

2. — Barzonegou ha pennadou e brezoneg :

- War « L'Hermine » (1898-1904) hag e « Spered ar Vro » (1903).

3. — Embannet e galleg :

- Troidigeziou « Salaun ar Foll » ha « Marvaill an Ene naoneg » (1926), « Ar Baganiz », « Gurvan » (1946).
- An Tour Plom (1934), Kou ar Vran ha danevellou all (1946).

Tanguy Malemanche, e vuhez, e venoziou :

Diwar e Benn e-unan, e oberou, ar Brezoneg, ar C'hoariva brezoneg, e tleer lenn rakskrid e Vuhez Salaun e galleg. Notennou priizou all a vo kavet e kentskridou hag Evezlaeden-not troidig-halleg « Ar Baganiz » ha « Gurvan » (1946). Beteg-henn n'eus nemed « Marvaill an Ene Naoneg » hag « Ar Baganiz » hag e vije bet c'hoariet e brezoneg. « Ar Baganiz » a zo bet c'hoariet e 1931, e Pariz, en eur c'hoariva brudet (*Théâtre de l'Œuvre*).

(1) Diwar adembannadur « Gurvan », greet gand « Emgleo Breiz » ez eus bet gellet moulla ar pennadou a gaver amañ warlerh.
(2) Bloaz araog e varo, e oa en em glevet Tangi Malemanche, dre lizer, evid ma vije embannet en e bez e C'hoariva brezoneg.

AR FALZ

Niv. 4 - 1958
Miz Kerzu
20^{ved} bloavez

(Tri bennad)

euZ

GURVAN

AR MARHEG ESTRANJOUR

gand

Tanguy MALEMANCHE

Oberenn al Leoriou-Skol Brezoneg

Ar Falz - Brest

Bez ez int gwir C'hoariva ha gwir Barzoniez, hag e n'eus forz peseurt bro all eged Breiz e veze meulet dre oll an hini e-neus o zavet. Padal ne oar ket an darn vuia euz ar Vretoned ez eus bet en o zouez eur barz euz ar re vrasa (1)...

Marvet eo Tangi Malemanche e 1953 e Clichy. Douaret eo bet e Dives-sur-Mer.

(1) « Notennou diwar-benn al Lennegoz Vrezoneg », da heul « DAOU-UGENT PENNAD E BREZONEG », dastumet euid ar Sko-liou gand A. Keravel (« Skol ar Brezoneg », Ar Falz, Dirinon, 1950).

GURVAN

AR MARHEG ESTRANJOUR

I

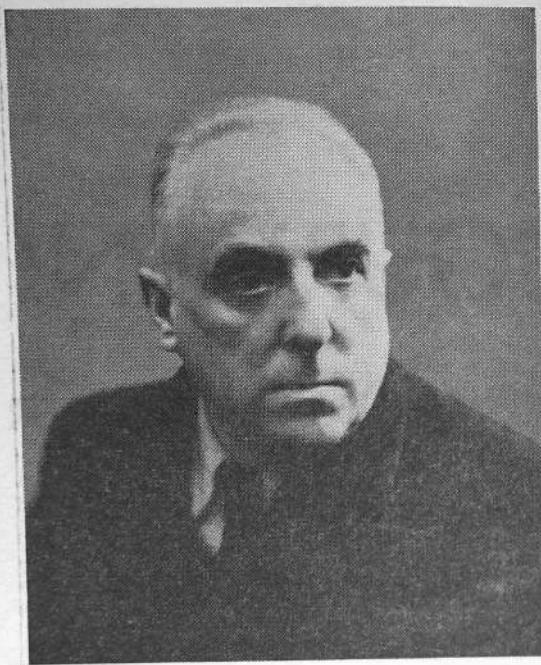
Digouez ar Marheg

An traou a dremen en eur maner koz-koz euz Breiz-Izel, da vare ar Grenn-Amzer :

Itron ar maner, AZILIZ, a zo gwall glaharet ha gwall enkrezet: emañ ar hont gall Gifrez war he douarou, o laerez hag o taga he dud. Eur bagadig gwizien hebken a zo chomet feal ouz Aziliz. URWAZ, gouarner ar maner, a zo o paouez diskleria da Aziliz ne hello ket he-divennourien padoud da zerhel penn ouz al laeron, niverusoh...

An deiz-se, ar glahar a zo kreñvoh eged biskoaz e kalon Aziliz; sez vloaz a zo, dres, da Wener ar Groaz, he fried, an aotrou GURVAN, ne oe ket gwelet o tistrei diouz eur hrogad-emgann a-eneb ar roue Lodovig... Eur horv, avad, a oe kavet er hoad, korv eur marheg mahagnet, loen hag armou an aotrou Gurvan en e gichenn. Daoust ma ne oad ket evid anaoud anad Gurvan en hini maro, e oe soñjet ne helle beza nemetañ... Aziliz a zoug kañv abaoe...

Ha setu ma teu, eur gwenervez all ar Groaz, eun iskiz a varheg, skuiz-divi, eur gouel du war e zremm, da houenn digor ouz dor-borz ar maner...

Tanguy MALEMANCHE
(1875-1953)

Ganet e 1875 e Saint-Omer, Tanguy Malemanche a zo bet savet e Brest. Aliez e veze en eur maner o-doа e dud e Plabenneg, maner ar Rest. Eno eo e teskas ar brezoneg, o tarempredi eur miliner koz hag e wreg, Mari Rous, — a gonte dezañ eur bern marvailhou e yez ar vro.

Ar garantez enaouet e kalon ar paotrig gand mojennou Mari Rous evid teñzoriou spered ar bobl, a lakeas anezāñ diwezatoh da zevel barzonegou ha peziou-c'hoari e brezoneg, yez an dud vunud-se a ouie kemend a draou kaer.

D'e bemp bloaz war-nugent ez embannas « Marvaill an Ene Naounek », drama « e diou novez », a oa bet c'hoariet ar wech kenta e maner ar Rest, — Mari Rous hag an oberour e-unan e-touez ar c'hoarierien.

E 1903 e krouas ar henta kelaouenn lennegel e brezoneg « Spered ar Vro ».

Kavet e vo pelloh roll oberou Tanguy Malemanche.

••

Beza o-deus peziou-choari Malemanche eun dalvoudegez heb he far beteg-henn en ol Lennegez vrezoneg, — kerkoulz e-sell an danvez anezo ha stumm-displega ar skrivagner, hag e-sell ar barzoniez hag ar yez.

Mesket eo enno en eun doare iskiz ar Wirionez hag an Hunvre, krizder darvoudou ar vuhez ha kuñvder ar bed marzuz ijinet gand an den en e spered evid tehoud diouz ar bed diavèz.

Peb linenn, koulz lavared, e strink diouti skeudennou ha liviou taer ha tener a beb eil. A beb tu e sourr eur barzoniez heb rikamanou hag a ya eeun en or hreiz.

Brezoneg Tangi Malemanche n'eo tamm ebed « aozet » a-ratoz kaer evid displega traou e uhel », gand geriou dibao, geriou dibabet evel perlez a-douez deg ha deg all. Ha koulskoude, perlez prizius eo e heriou, — kemeret avad er yez vontin, er yez bemdez, ha roet dezo eur galloud estlammuz. E gwirionez, anaoudeg e tieom beza ouz ar barz pa 'z eo chomet atao e brezoneg an oll, ha p'eneus gouezet (lavaret e yefe dre c'hoari !) ober dioutañ ar gwella « brezoneg lennegel » a oufed kaoud.

Evid pinvidigeziou an diabarz anezo, koulz hag evid kaerder o diavèz, evid ar menoziou don a zo kuzet enno, koulz hag evid ar han a zav diouz o gwerzennou, e ranker anzav ez eo peziou-c'hoari Malemanche da veza lakeet skoaz-ouz-skoaz gand oberou zo euz gwella skrivagnerien on amzer.

Dervez kenta

(Gwener ar Groaz)

*E sal-draoñ ar Maner.**GLANHAEL, telenner koz, dall. — AZILIZ, Itron ar maner. — URWAZ, gourner ti Gurvan.**Tost er-mêz e klever eur zon korn.*AR PORZIER *er-mêz*

A 'ta, evez !

GLANHAEL

Petra c'hoarvez ?

URWAZ *goude beza sellet er-mêz*'Tal ar porz eur marheg,
eur mevel war lost e gazeg

AZILIZ

Heb mui ?

URWAZ

Heb ken.

AZILIZ

Petra fell de'?

AR PORZIER *a antre*

Digemer en ano Doue.

AZILIZ

AR PORZIER

Kentoh estrañjour
 a gav din. Neb tro ne welis,
 neb leh, e neb giz,
 doare ken iskiz.

Du eo penn-da-benn,
 bizach, bleo, krohenn,
 dilhad ha boutou,
 harnez hag armou;
 270 hag en-dro d'e benn eur gouel du
 ya gand an avel a beb tu.

AZILIZ

Euz e zoare me ne ran forz,
 ma 'n-deus gantañ sin ar hristen.

AR PORZIER

Bez' en-deus, an dra zo serthen,
 war e skoed eur groaz livet gwenn.

AZILIZ

Kas heñ e-barz.

AR PORZIER *en eur vond huit*

Laosk heñ er porz!

AR MARHEG ESTRANJOUR *a antre, gantañ e varh,*
*war e lerh PERIG. Dioustu ** goude ma 'z int
antreet, eur mevel bennag a gas ar mark er-mêz.

* Dostu.

AR MARHEG ESTRANJOUR a zo eun den 30 vloaz, posteg e doare, evitañ da veza treud kenañ. E wis-kamant a zo eur seurt porpoant burell du-loued, hir beteg an daoulin. Ouz e greiz eur gouriz ler, digeze ar feur anezañ. War e benn eur gouel du, moan a-walh elevato, ma temweler e vizach krazet, eur gleizzenn vraz e-kreiz e dal. Dreist ar gouel eun talgenn hag eur gribenn houarn.

PERIG, eur paotrig 15 vloaz, diskabell ha diarhenn, a zo gantañ, evid e harnez brezel, eun dornad bizier lemmet ha kaledet o beg.

Ar mark — du e liou — zo eul loen karr teo hag hir-vleveg, kabestret ha dibret gand lerennou ha kerdin.

AR MARHEG

Yehed ha joa, tud an ti-ma !

AZILIZ

Ha dont a rez heb trubardiz?

AR MARHEG

Heb trubardiz on deut ama.

Gwall bell e valeis
280 e peb bro, e peb andred;
ha va 'fenn a zo skuiz,
ha va halon dismantret.

AZILIZ

Neuze, marheg këz,
en em lak en êz

ha deus d'azeza.
Ho 'ta, plahed, Barba, Deda !

BARBA ha DEDA a antre hag a ra war-dro AR MARHEG.

GLANHAEL

Gand va han adarre
me da rento laouen.

AZILIZ

Me oar eul louzaouenn
290 hag az lako pare.

Hag ez azezon oll : ar MARHEG war gleiz, AZILIZ ha GLANHAEL a beb kostez, URWAZ a-dreñv * dezañ ; PERIG, BARBA ha DEDA war-zeou dirag an daol.

(Ar re genta a gomz uhel; ar re all izel avad. Evel-se, ar zervijerien a glev o mistri, hag ar re-mañ ne glevont ket ar zervijerien.)

Bremañ, evel deread,
lavar deom ano da dad.

AR MARHEG, abafet

Ano va zad ?

AZILIZ da HLANHAEL, kuzulig
Eun emzivad.

D'ar MARHEG

Ha te 'z-peus kerent, bugale ?
Eun ti ? Lavar.

AR MARHEG

N'ouzon dare.

* adre.

AZILIZ

Koulskoude, va mignon paour,
eur hreg az-peus, pa welan
ouz da viz eur walenn aour ?

AR MARHEG *gand eun evez bennag*

Eur walenn ? Eur hreg ? Pa zoñjan...
300 Me n'ouzon ket... Me n'ouzon ken !

Hag e kouez abafet adarre.

AZILIZ *chifet an tamm anezi*

Neuze peseurt eo da lezenn ?

AR MARHEG

Anken am ren,
Ankou am doug;
Anken gand he 'fenn,
Ankou war e choug.
ANKOU hag ANKEN
a zo va lezenn.

An oll a zav spontet.

BARBA

Va Doue !

DEDA

Kleved a rit-hu ?

PERIG, sioul

Petra zouezus e kement-se?
310 ANKOU zo ano e varh du,
hag ANKEN, hini e gleze !

AZILIZ, en eur argila

Na pe gomzou... ! Out-te maro ?

GLANHAEL en eur dostaad

O peseurt mouez... ! Out-te beo ?

AR MARHEG

Beo on pa n'on ket maro;
maro on pa n'on ken beo.
Va intento neb a garo,
Va stad avad a zo garo !

PERIG a stok ouz e dal en eur ziskouez e vestr

Aze, sellit, ar gouli koz
a-dreuz e dal. Hennez zo kaoz
320 dezañ da zistag' a-wechou
diotachou !

AZILIZ a vouez izel

Bennoz Doue gand ar paour këz,
e skiant vad zo redet er-mëz !

A-neuze e komz hi truezeg ouz AR MARHEG.

Hag a beleh e teuez ?

AR MARHEG

Pell du-hont, en eun enez,
war an douar estren
edon gand ar binijenn
setu meur a vloavez.

AZILIZ

Estrañjour, lavar din-me :
pe gaoñ iskiz,
pe hlahar griz,
war da gory hag en da ene,
pe binijenn a renez-te ?

330

332: e da.

AR MARHEG spont ennañ

Na houennit tamm, na houennit tra;
Doue ra mad kement a ra.
Na houennit tra, na houennit ket :
me zo an hini a ya dre ar bed,
dall, bouzar ha mud
e-keñver an dud.

340 Eur gouel teñval
a gloz va zal.
Eur helh houarn
a gloz va skouarn.
Eul liamm gwadeg
a gloz va beg.

Hag an terrupla le
touet dirag Doue
a gloz va horv ha va ene.

Hag e kouez mantret braz.

BARBA da BERIG

350 Te avad oar da vihanna
perag emañ ar gouel gantañ ?

PERIG

Meur a zen p'o-deus goulennet
zo bet gantañ gwall gempennet.
Meur a hini o klask gouzoud
en-deus greet de', gand troad e lañs,
lonk' o zeod 'barz 'n o gouzoug.
N'am-boa ket c'hoant kaoud memes chañs !

DEDA

Evelato te oar piou e' ?

PERIG

Ya sur, hennez zo va mestr-me.

BARBA

360 Da vestr eo, an dra zo serfen;
mez n'eo ket e an' kement-se !
Eun an' en-deus mar deo kristen !

PERIG

Ha perag hoaz her goufen-me?

Eur mintin kaer, pa dremenas
er hoad m'edon o klask kistin,
ker brao, ker braz war e varh braz
ma kuze 'n heol a-dreñv d'e gein,
n'em-eus ket goulennet piou oa;
dioustu avad 'm-eus soñjet din:
« Me a yelo da heul hema. »

370 Ha goudé, gantañ pa 'z on bet,
goude, pa 'z om en em gavet
o vale d'an neh ha d'an traoñ,
dre al lanneg ha dre ar hoad,
en hentchou fall, en hentchou mad,
en deiziou gouel, en deiziou kaoñ,
n'em-eus ket goulennet muioh,
ha me zo eet gantañ pelloh.

Heñ zo va mestr, m'hel lavar krenn;
dreistañ n'eus tra, dreistañ n'eus den.

380 Heñ zo mad, heñ zo kaloneg;
heñ zo dispont ha direbech.
Heñ zo gouzieg, heñ zo desket;
heñ zo paotr fin ha me n'on ket.
Heñ a zo fur, heñ a zo kre;
heñ a gomand ha me a zent;
pa bliñ gantañ mond en e hent,
heñ gerz a-raog ha me a-dre.
Kent ha ma halv me oar sevel;
kent ha ma komz me oar tevel.
Pa hourhemenn eun dra bennag,
ez an d'ober heb-klask perag.
Pa vez dilavar, trist e benn,

366, h. a.: adre. — 368, h. a.: dostu.

me jom didrouz en e gichenn.
Heñ zo va mestr, me e vevel;
me ya d'e heul heb mui gouenn;
me henn heulio bete mervel.
Heñ zo va mestr, ha netra ken!

AZILIZ d'ar MARHEG

Lavar deom peur ha penaoz
out deut ama?

AR MARHEG

Deh da noz
'tal ar mor ouz va gortoz
eur vag a oa war an aot
heb loman na martolod.

PERIG d'ar PLAHEG

Eun êl a oa war ar vag,
alaouret e ziouaskell.
Me n'on dare perag
n'en-deus gwelet an êl.

BARBA da ZEDA *

Kaerra koublad! Ar mestr a zo foll mig,
hag hema, me gav din, simplig!

da BERIG :

Mez, paourkêzig...

*Hag e chom krenn a-zav *. Pell er-méz e klever ar
horn-boud.*

GLANHAEL

Kleved a rez?

Grall o korna war ar menez..

(Gurvan, DEVEZ KENTA).

* da Deda. — * a-za.

aziliz d'ar

II

Fallaenn ar Marheg

*E penn diweza an Arvest kenta, eo deut eur gwaz
da gemenn da Aziliz e oa erru GIFREZ hag e lae-
ron tost da vilin ar maner. Gifrez e-neus lavaret e
vije an deiz-se, « c'hoarvezet pe hoarvezo », e-barz
ar maner...*

*O kleved e oa an Itron en arvar, eo savet AR
MARHEG d'he divenn, hag eet eo d'an emgann, gan-
tañ kleze mestr ar maner, bet kinniget dezañ gand
Aziliz...*

*D'an deiz warlerh (EIL DERVEZ), goude eun em-
gann hir ha spontuz, eo distroet d'ar maner gwizien
Aziliz, eet an treh ganto. Ar hont Gifrez a zo digaset
dirag Aziliz, prizoniad. Ha setu ma klever tud er-
mêz « o kerzed a zoug o hamm, e-giz ma ra ar re
a vez ganto eur horv maro »...*

GURVAN

Eil Dervez

(Sadorn Fask)

(E sal-draoñ ar maner adarre, da vare kuz-heol. — AZILIZ, GLANHAEL, URWAZ, BARBA, DEDA, RIWALL (gwaz armet, gloazet)...

URWAZ da HLANHAEL

Breur, setu ar re all o tond.

GLANHAEL

Breur, petra zo, pa ne ganont?

Eun nebeud GWAZED ARMET a antre, e penn dezo unan o kas gantañ loen AR MARHEG ESTRANJOUR.

AZILIZ en eur redeg dezañ

Nag ar Marheg?

AR GWAZ

Itron,
amañ ema, Doue ' bardon.

Hag e ra sin ar groaz, hag ez en em denn a-gos-tez. PEVAR DOUGER a deu war-raog, ganto war eur hravaz AR MARHEG ESTRANJOUR.

AZILIZ kriz

Piou 'n-deus e lazet?

EUN DOUGER

Den ebed.

Goude an emgann, fall ha skuiz braz,
war gostez an hent ez azezas.
Hag e benn kerkent en-deus stouet,
ha krenn d'an douar eo bet kouezet.

GURVAN

URWAZ da AZILIZ

Sell, en e dal, ar gleizenn goz
dindan ar gouel a zo digloz;
ha drezi eo redet er-mêz
gand e damm gwad e oll vuhez.

Hag e chomont oll mantret ha dilavar.

AZILIZ goude eur pennad amzer

Marvet evel-se, heb leuskel eur ger!

AN DOUGER

Tra!

EUN DOUGER ALL

810

Bez' en-deus greet, itron ger:
eun tamm gerig izel-izel
diouz ar goueled euz e galon,
seurt n'e glevas — nemed e ouel
ha me...

AZILIZ

Hag ar ger-ze?...

AN EIL DOUGER * gand doujañs vraz

Oa hoh ano, itron.

Hag e tavont oll.

AN DOUGER KENTA

Ha... kaset on-eus anezañ d'an ti,
ma vez greet hervez a gomandi.

AZILIZ treh d'he melkoni

Aze, war an daol,
likit-heñ, ha selaouit oll.

* An eil zouger.

820 Me ordren e vezò hemain
em maner enoret
hag en iliz douaret
bremañ
evel oe gwechall an aotrou Gurvan.

D'ar PLAHED:

Hastit a-fo, plahed,
ha digasit din
dour ha beuz benniget
en eur plad aour fin.

Dour klouar en eur zailh,
eur vasin gouevr ruz,
hag ive va boutailh
borfum prisiuz.

830 Pignit d'ar zolier,
ha choazit er houfr
ar gwella pez-liñser
a oufed kavoud.

AR PLAHED a ya kuit.

D'ar WAZED:

C'hwi, ar gilvizen,
buau d'ar hoad!
Diskarit souden
eun dervenn vad.

Eun dervenn kant vloaz
en he yehed;
ma vezò warhoaz
greet an arched.

840

Eur re bennag a ya kuit.

D'ar re all:

Ha c'hwi, a zo en em gannet,
va zud vad, va zud feal,
it du-ze d'ar zal.

Da URWAZ:

Na vezò netra espernet
d'ar re o-deus va divennet.

An oll a ya kuit nemed AZILIZ ha GLANHAEL.

AZILIZ dirag AR MARHEG

Peger braz eo! Peger sioul eo!

Sklérroh dindan ar gouel
e zaoulagad a zell
da bell...
Petra welont-ho?

850

Bez' eo bet e-harz ar maro
evel eur bugel en huñvre...

Peger sioul eo... Ha peger brao!

Stoui a ra outañ.

Kenta zo, lakaad e vreh
war e galon en he leh.

*Hag e krog en e vreh kleiz, a-isplih ma 'z eo er-
mèz euz an daol.*

Ouz e viz eur walenn...

Me ' zoñj din — e hall beza —
emañ eur hregig kék o hedal anezañ
du-hont, e bro estren...

Hag e sell a dost ouz ar walenn.

860

Me ' wel eun ano skrivet...

Hag e ra eur griadenn uraz.

A 1

GLANHAEL a zav spontet

Petra zo, va hoar ?

851: ebarz er.

AZILIZ

Hennez eo.

GLANHAEL anken vraz ennañ

Piou 'ta?

AZILIZ

An hini en-deus va aotrou lazet!

GLANHAEL

Na petra leverez-te ?

AZILIZ

M'her lavar dit, hennez e'.
 Ouz e viz 'mañ ar walenn aour,
 ar walenn en-deus laeret
 diouz va 'fried paour!

GLANHAEL

Te zo sur? Ar memez hini?

AZILIZ

870 Ya, 'n hini roet e dimezi,
 or gwir walenn eureud, benniget en iliz ;
 or gwalenn skrivet warnezi!
 GURVAN HAG AZILIZ !

Ouz AR MARHEG:

Te, e lazer,
 te, e laer,
 te, brema,
 te, ama,
 el leh ma 'z oa
 war e wele diweza !

869, h. a.: dimizi.

880 Te, enoret er maner
 ma 'n-deus ennañ kresket!
 Te, bremaig el liñser
 m'eo bet enni kousket!
 Te, te, en iliz emberr,
 gantañ keñver-ha-keñver
 en douar benniget!

Pa rankfen, me, strinka d'ar vein
 da zorn trouhet, da galon vrein,
 ha da gory d'al loened fero...
 'Med toui em-eus greet! A, mez!
 Ouzin-me brema goap a rez
 en tu a-dreñv euz ar Maro!

890 Ha gand va bizez
 da lagad a ve serret?
 Ha gand va dorme
 da gory a ve liñseret ?
 Ha gand va beg, gand va beg-me
 eur bedenn a ve lavaret,
 eur bedenn evid da ene?

Gand va beg, en-deus d'az hini poket!

AR PLAHED a antre ganto peadra da liena.

900 Nann, n'hellan ket!
 Barba, Deda, va 'flahed mad,
 intentit outañ. Grit ervad,
 hervez ar hiz hag ar hustum.

Raktal e wel gand BARBA ar voutaill borfum; hag
 hi ha krava anezi en eur hrozmolad * :

N'en-deus ket ezomm a borfum!

AZILIZ ha GLANHAEL a ya kuit.

PERIG a antre

Perag ne lezit ket e peoh
 va mestr? Ober petra ' fell deoh?

* en eur grozmolat.

910

BARBA

He 'ta ! E walhi, henn aoza,
hag e gribad hag e raza;
erfin, e lakaad brao,
pa 'z eo maro!

PERIG *sebezet*

Maro, va mestr?

Goude beza soñjet: Ahanta!

Meur a hini war an douar kaled
lazet maro am-eus gwelet;
va mestr jamez.

BARBA

Ya zur, paourkèz.

Gand peb unan an dra-ze ne hoarvez
nemed eur wech en e vuhez.

DEDA

Hag ar seurt gwalleur, en taol-mañ,
zo digouezet dezañ.

PERIG

Ha gwir e ve ? Ket ! Gaou a livir !
Goap a rit, plahed, goap a rit !

BARBA

Ne gav ket dit? Krog en e zorn
a zo sklaset evel ar skorn.

PERIG *goude beza stoket*

Eo, riou en-deus. Neuze timad
digas keuneud ha gra tantad.

930

DEDA

Sell ama 'ta dindan ar gouel
ya, sell,
peger glaz eo e ziou vuzell!

PERIG *goude beza sellec*

Hast a-fo neuze d'ar begin!
Begad kig ha gouzougad gwin
a ray dezañ rusoh e vin !

AR PLAHD a zav o diskaoaz hag a gendalh ganti.

940

Awalah evel-se, plahed !
Laoskit va mestr, n'e 'fachit ket !
Lezit anezañ da gousked
en e beoh hag' en e yehed.
D'ar mintin ar hog a gano,
neuze va mestr a zihuno.

BARBA

Kana ' ray ar hog, hag iveauz
ar gavan-noz, me 'm-eus aon,
ha da vestr a jomo dalhmad en e hourvez,
huñvreet don.

940

PERIG *droug braz ennañ*

Ha me lavar deoh evel-henn :
diouz kan ar hog e tigousko,
ya, sounn war e dreid; hag ouspenn
— e gwirionez hel lavaran —
ma teu da gleved ar gavan,
eur griadenn vraz a laosko :
eur griadenn ker sebezuz,
ken estlammuz ha ken euzuz
ma kouezot, plahed divergont,
ho fri d'an douar gand ar spont !

940: huvreet.

Hag e ra d'ar PLAHED mond kuit. Neuze e hourvez e traoñ ar vas-kaoñ; heb dale ez a da voredi.

(**Gurvan ar Marheg Estrañjour,**
EIL DERVEZ, Arvest kenta).

En EIL ARVEST an EIL DERVEZ eo distroet Ar Marheg diouz e fallaenn, — ouz kan ar hog, evel m'e-noa lavaret Perig d'ar Plahed.

Aziliz o houlenn sikour, laza ra ar Marheg ar hont Gifrez.

War houlenn he zud, e kinnig Aziliz d'Ar Marheg he hemer da bried, daoust ma kred dez i eo lazer Gurvan...

III

Malloz ar Manah

En TREDE DERVEZ, da Zul Fask, e tigouez Ar Marheg gand eun Ermit. Hag hemañ ha mond da rei eur pok a beoh da Hurvan.

AN ERMIT

Krist a zo resusitet !
Gantañ ez om saveteet !

AR MARHEG

Mar don salvet en deiz gouel-ma,
tenn diwarnon ar pez gouel-ma.

AN ERMIT

Sa, piou out-te, paotr ar gouel du ?

AR MARHEG

Den mad, n'am anavezit-hu ?

1390

AN ERMIT

Gortoz... Ya, soñj em-eus brema...
 Meur a vloaz zo, eur mintinvez...
 — Trista mintinvez oa hennez ! —
 Anken en Neñv, kaoñ gand an dud,
 euz dre oll war an douar...
 An heol oa dall, ar hleier mud...
 Doue zoken oa bouzar !

Eur zadornvez, ya... eur zadornvez 'Fask.
 E Koad al Lean oan bet da glask
 evel beb mintin
 gwriou ha kistin.
 Raktal em-eus gwelet, pa 'z oan o tond en-dro,
 daou waz en o gourvez, a gavas din maro.
 An eil, eur zoudard gall, e zorn dioutañ trouhet,
 oa tremenet da vad. Egile, eur marhég,
 peurfaoutet e dal gand eun taol kleze,
 n'oa ket maro hoaz, mez dare.

Da gaset em-eus neuze d'am lojenn,
 ha dre nerz ar bedenn, dre nerz al louzou mad,
 da bareet em-eus timad
 evid ar morhed hag ar binijenn.

O kaoñ ! O glahar !
 O breudeur ! O tud,
 o tud euz an Douar,
 dall, ha bouzar, ha mud !

O, da be stad trist
 oh en em rentet !
 Gwir gourhemenn ar Hrist
 n'ho-peus ket intentet !

Pa varve war ar Halyar
 Jezuz staget ouz ar Groaz,
 c'hwi, digristen ha digar,
 a rene brezel ha laz !

1420

1398: grizion.

Korv or Zalver krusifiet
 az-peus toulet gand al Lañs;
 ar Mab-Den az-peus gouliet !

Hag an Tad, heb douetañs,
 a ouele gand an anken !

AR MARHEG gant doujañs

Tad, greet em-eus ar binijenn.

Me 'm-eus gwisket ar zae vurell;
 me zo eet va 'fenn diskabell,
 ha warnezañ em-eus stignet ar gouel.

1430 Bara ludu em-eus tañvet,
 dour al lagenn em-eus evet.
 War va daoulin, beb noz, em-eus leñvet.

Hag eun dra am-eus greet, ouspenn,
 ha n'oa ket diouz ar binijenn:
 Sellit ar pez ploum, ama, em herhen.

Dre vor ha dre lann,
 etre doan ha poan,
 etre keuz ha reuz,
 baleet em-eus.

1440 Me 'm-eus baleet,
 n'em-eus daleet,
 evel eun den foll
 a-dreuz d'ar bed oll !

Bepred o vale
 — pa 'm-boa greet al le —
 dall, bouzar ha mud
 e-keñver an dud !

En eur zevel e zivreh, gand dizesper.

Ha koulskoude, war-læz,
 an heol laouen a bar !

1450 Diouz ar mintin d'an abardaez
e vannou zo war an douar,
esperiou sklér, soñjou klouar.
O goulou demwelet!
O soniou demglevet!
O bleuniou demzantet!
Ar Bed a vev, ar Bed a gar,
ha me ya maro, ha me ya dispar...
Malloz em halon, noz em 'fenn...
Ankou am doug, Anken am ren!
Ha me ya dall, mud ha bouzar...
Ha peb sklérijenn a zua,
peb mouez ha peb c'hwez a baouez
ha peb esper a ludua
rag ar voger, rag ar mén-bez
siellet ganez a-berz Doue
war va horv ha war va ene!

Tad, greet em-eus ar binijenn!
Ho-pet brema truez!
A! rentit din ar sklérijenn,
rentit din ar Vuhez !

AN ERMIT *gand truez*

Gweled a ran, te 'z-peus leñvet...
Te zo bet keuziet, te 'z-peus gouzañvet...

Hag e sell a dost.

Na petra 'ta, roget eo da zaouarn?
Penaoz? Gwad fresk a zo war da ziskouarn?
Pa oas eet kuit ez oas pare!
'N em ganna 'z-peus greet adarre ?
Derhent deh ha deh, ar zoñj a deu din,
me 'm-eus klevet trouz e prad ar vilin.
Te oa eno gand an emgann ?

AR MARHEG

Bez' e oan, henn anzao a ran.

1480

Evid eun intañvez hag a jom dre aze
'm-eus c'hoariet gand ar hlez.

AN ERMIT *garo*

En eur vond d'an emgann
da Wener ar Groaz
eur wech hoaz,
ez-peus diskarget d'an Oan
eun taol kontelaz!

Milliget eo bet Per: eun Doue a zivenne.
Te, evid eur vaouez, az-peus kollet da ene!

AR MARHEG *izel*

O Tad!

AN ERMIT

Petra hoaz?

AR MARHEG *izelloh-izel*

Her hared a ran.

AN ERMIT

Her hared a rez?
Brava digarez!

Eur vaouez dre ma karez
da Zoue a ziskarez?

Startoh-start :

O den peurdibollet,
peurvouzaret, peurdallet!

Peuraskornet eo da galon,
peurvreinet da vel gand an ampoezon,
ha parlant a rez a bardon?

En eur villiga :

1500 N'eus pardon evidout war an douar.
Kê gand da anken ha gand da hlahañ,
kê, dall ha bouzar...
DALL DA LAGAD HA PA WELI,
BOUZAR DA SKOUARN HA PA GLEVI,
HA MUD, HA MUD DA ZIOU VUZELL
HA PA GOMZI FREZ HAG UHEL !
Kê gand da hlahañ, kê gand da anken...

(Gurvan ar Marhel Estrañjour;
TREDE DERVEZ.)

Eun niverbihan a heriou a zo bet reizet e embannadur kenta Gurvan. Ar stumm o-doù e moulladenn 1923 a gaver en notennou e traon ar pajennou.

"Froudenn" Malemanche

Me, TANGUY MALEMANCHE (euz a Vaner ar Rest
e Plabenneg e-kichenn Brest,
deut brema da jom e Paris)
zo digouezet din eur 'froudenn
10 da zevel eur pez-skrid, eur seurt c'hoariadenn,
evid dizinoui kalon va henvroiz.

Me zo mestr-gov dre va micher.
Me n'eo ket toull va zavañcher.
Me oar, kerkoulz ha peb unan,
ober dournerezed ha gweturio-dre-dan.
Me labour a-hed an dervez;
me labour kriz ha kreñv da hounid ya buhez;
mez pa zigor an noz, pa bouez va izili
gourd ha skuiz war-zu an douar,
20 pa zerr va daoulagad dirag al loustoni,
dirag ar Bed hag e hlahañ,
va spered neuze gar nijal
d'an neh, en tu all d'ar stered,
da zelled a bell ouz va bro garet,
du-hont... hag evid kaozeal
euz an amzeriou tremenet
gand on tud koz, ar re wechall-wechall...

Me zo desket e peb feson;
me zo bet er skol e Roazon.
Me oar latin koulz ha galleg;
me oa gouest da vond da veleg,
me oa paotr d'ober eun noter...
Koulskoude 'm-eus savet va 'fez e brezoneg
rag me gav deread, evel a leverer,
harzial gand ar hi, yudal gand ar bleiz,
ha prezeg brezoneg e Breiz.

(Gurvan ar Marhel Estrañjour,
PROLOG).

21 : lousdoni.

Kleier...

AZILIZ sebezet, he 'fenn en he daouarn.

Kleier, kleier,
 sioul ha seder,
 kleier er mintin
 laouen ha lirzin,
 m'ho klev en-dro din,
 m'ho klev a beb tu...
 Kleier, kleier, peleh oh-hu?
 Ha c'hwi zo en tour, aze?
 Ha c'hwi zo e-barz an Ne... ?
 Pe hoaz em hreiz-me?
 Kleier, kleierigou,
 c'hwi zo piou, c'hwi zo piou?
 Oh-hu evnedigou?
 Oh-hu eneouigou?
 Oh-hu éledigou?
 Kleier, kleier, kleier,
 soniou sklintin ha sklér,
 toniou tener,
 mouzeiou en êr,
 c'hweziou dister,
 kleier !

2000

2100

(Gurvan ar Marhel Estrañjour,
 PEURBADELEZ, Gweledigez II).

Implijet eo bet evid aoza al leorig-mañ ar plomou o-deus talvezet evid adembannadur « Gurvan ar Marhel Estrañjour ».

Trugarez da « EMGLEO BREIZ ».

2.000 skwerenn tennet evid ar Skoliou

Tresadurion gand P. Peron

« OBERENN AL LEORIOU-SKOL BREZONEG »

Dastumadenn
 « SKOL AR BREZONEG »
 Leorig Nnn 11

Ti-Moullerez
 an « Télégramme »,
 Leuren Wilson, Brest

Ar Merour:
 A. Keravel.

GURVAN ar marheg estrañjour

Ed. Emgleo Breiz

Brest - 17

a zo bet
adembannet gand

EMGLEO BREIZ

BREST

1959

600 lur Ed. Emgleo Breiz - B. P. 17 Brest
C. C. P. 380-96 Rocaben